HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

חוספניתא. סדקין שבפני האדם: **מוגיני.** דגים קטנים: (ג) **סיבורי.** הקזת דם מכתפיים: **שני לדם דג.** אם הקיז דם היום אוכל דגים למחר: **שני לדג דם.** אכל היום שלפני הקזה דגים: **חגב"ש.** חגב, גבינה בצלים שחלים: **וכי מפנה.** מאן דאמר הני בתר הקזה ובתר

לחספניתא וחילופא סכנתא חלא לסיבורי (ה) ומונינו לתעניתא וחילופא סכנתא תחלי וסיבורא סכנתא אישתא וסיבורא סכנתא כאיב עינא וסבורי סכנתא שני לדג דם שני לדם דג שלישי לו סכנתא ת"ר (ו)המקיז דם לא יאכל חגב"ש לא חלב ולא גבינה ולא בצלים ולא שחלים אם אכל אמר אביי נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא ונערבבינהו בהדי הדדי ונישתי וכי מפנה לא מפנה אלא למזרחה של עיר משום דקשה ריחא א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי אמר רבי אבא (ז)איסתומכא דליבא מאי אסותא מייתי כמונא כרוייא וניגיא ואגדנא וציתרי (ח)ואבדתא לליבא בחמרא וסימנך [1]ויין ישמח לבב אנוש לרוחא במיא וסימנך [2]ורוח אלהים מרחפת על פני המים לכודא בשיכרא וסימנך [3]וכדה על שכמה רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי ושקיל ליה מלא חמש אצבעתיה ושתי ליה רב אשי שחיק כל חד וחד לחודיה ושקיל מלא אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זוטרתי אמר רב פפא אנא עבדי לכל הני ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי כוזא חדתא ומלייה מיא ורמי ביה תרוודא דדובשא דתלי לה בי כוכבי ולמחר אישתי עבדי הכי ואיתסאי (ט)תנו רבנן ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה ואלו הן כרוב ותרדין ומי סיסין יבישה (י)וקיבת והרת ויותרת הכבד ויש אומרים אף דגים קטנים ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה (כ) אלו הן (א)האוכל בשר שור (ב)שומן בשר צלי בשר ציפרים וביצה צלויה ושחלים ותגלחת ומרחץ וגבינה וכבד וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואין (ג)תנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמן קשואין מפני שהן קשין לכל גופו של אדם בחרבות: ואין מסתפרין מהן בכל מקום: ת"ר (ד)בישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו אמר מר ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה היכי דמי אי ברשות הרבים ל"ל מראה ואי ברשות היחיד כי רואה מאי הוי לעולם ברה"י וכיון דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מעובד כוכבים בשבילי דנהרדעא א"ל חנא חנא יאי קועיך לזוגא אמר תיתי לי דעבדי אדר"מ ואדרבנן לא עבר אימר דאמור רבנן ברה"ר ברה"י מי אמור והוא סבר שבילי דנהרדעא כיון דשכיחי רבים ברה"ר דמו: (ה)ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו: וכמה אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה (ו)שלשה אצבעות לכל רוח ורוח (ז)אמר רב חנינא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה אמר רב פפא מתני' ומתניתא רב מלכיה שמעתתא רב מלכיו וסימנא מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות: מתני'

שני לדג דם. והא דאמרינן בנדרים (דף נד.): אין מקיזין לא על הטופות ולא על הדגים היינו לאלתר:

(ט) **אבל** לא בינו לבינו. פי' במקום שאין רגילין בני אדם כ"כ כי ההיא דרב חנא בשבילי דנהרדעא אבל ביחוד ממש לא מיצטריך דתיפוק ליה אף בלא מסתפר אסור להתיחד עמהם משום שפיכות דמים וכן יש לפרש לעיל (דף כו.) גבי מציקה: **המסתפר** מעובד כוכבים רואה במראה. תניא בתוספתא פ"ג ובירושלמי דפירקין ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה מן הכותי אין רואה במראה פי' לפי שאינם חשודים על שפיכות דמים (ה) תמיהו של בית ר"ג שיהו רואין במראה פי' אף מן הכותי מפני שהיו זקוקין למלכות משמע שאסור לאיש לראות במראה ומראה כי הטעם משום לא יגבש גבר שמלת אשה דמתרגם לא יתקן גבר בתיקוני אתתא והא ע (דתנן) בפ' שואל (שבת דף קמט.) אין רואין במראה בשבת ומפרש בגמרא במראה של מתכת מפני שאדם עשוי להסיר בה יומין המדולדלות ומשמע דוקא בשבת הא בחול שרי אתם באשה אייר ואדם לאו דוקא דאיש אסור בכל עניין וכן משמע בירושלמי דמפרש טעמא דאין רואין במראה דפעמים שהאשה רואה ניחא אחת לנגה ומולשה ובאה לידי חיוב חטאת ומסייע בה והאיש אף בחול אסור שאינו דרך כבוד ג' דברים התירו לבית רבי שיהו רואין במראה ושיהו מספרים קומי ושילמדו לבניהם חכמת יון אשה זקוקין למלכות ואין לדמות דהא דקאמרי אף בחול אסור קאי אהאשת יומין לגקט לבנות מתוך שחורות דה"ק אמרינן פרק המלניע (שם דף נד:) המלקט לבנות מתוך שחורות אפי' אחת בשבת חייב ודבר זה אף בחול אסור משום לא יגבש דהא מדקא מייתי עלה התירו לבית רבי לראות במראה משמע דהא לאסור בחול לראות במראה הוא ומיהו אינו אסור כ"א להתנאות דעבר משום לא יגבש גבר אבל להסתפר ולגלח ולראות במראה שלא יחבל בעצמו או משום מיחוש עינים ודאי מותר ובוחן לבות הוא יודע והלכה למעשה דאסור להסתפר מעובד כוכבים אלא אם כן רואה (ט) ואפילו ברשות הרבים מדקא אמר רב חנא תיתי לי דעבדי אדרבי מאיר ודוקא בתער דשכיח ביה הזיקא בקל אבל במספרים לא שכיח בהו הזיקא שרי אם יש עמו אחר:

יין

דאיכא מראה מתחזי כאדם חשוב רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מעובד כוכבים בשבילי דנהרדעא א"ל חנא חנא יאי קועיך לזוגא אמר תיתי לי דעבדי אדר"מ ואדרבנן לא עבר אימר דאמור רבנן ברה"ר ברה"י מי אמור והוא סבר שבילי דנהרדעא כיון דשכיחי רבים ברה"ר דמו: (ו)ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו: וכמה אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה (ז)שלשה אצבעות לכל רוח ורוח (ח)אמר רב חנינא בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה אמר רב פפא מתני' ומתניתא רב מלכיה שמעתתא רב מלכיו וסימנא מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות: מתני'

שפחות. דאוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיה ומעייל אפר מקלה כרב מלכיו דהנך תלת שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא מינהו ולא אמתני' קיימא אבל שפחות א"ר מלכיה הלכה כר"א דאמר במשנתינו אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בגמר (ו) בלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקתני לעיל שומט את ידו ואמי איכא לפרושי שיעורה וכן גבינה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרינן מפני מה אסרו גבינות העובדי כוכבי ופי' רב מלכיה. (ז) והא דנקיט תלמודא איכא בינייהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילתיה דרב מלכיה לאתנה ביה רב פפא סימנא נקט: מתני'

ע"ן משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ד מה"ג דעות הלכה [ט] טו:
מט ב מיי' פי"ב מה"ג רוצח הלכה יא סמג לאוין מה טוש"ע יו"ד סימן קו סעיף ו וסהג"ה סעיף ב:
נ ג מיי' פי"ח מה"ג עבודת כוכבים הלכה ב סמג לאוין נ טוש"ע יו"ד סי' קו סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד:
תהלים קד טו
2. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם:
בראשית א ב
3. וַיְהִי הוּא טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יָלְדָה לִבְתוּאֵל בֶּן מִלְכָּה אֵשֶׁת נָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם וְכַדָּהּ עַל שִׁכְמָהּ:
בראשית כד טו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומוניני לתעניתא. נ"ב וכן בסנהדרין סוף דף מ"ט: (ב) שם ואלו הן האוכל בשר שור בשר שמן בשר עלי וכו' וכנד. נ"ב בפרק הרואה דף מ לא קא חשיב כבד ומכניס במקומו חלב וע"ש: (ג) רש"י ד"ה סיבורי ל"ל קודם ד"ה מוניני: (ד) ד"ה וכי מפנה וכו' לא יפנה אלא למזרחה: (ה) ד"ה כמונא כרוייא כמון כף אגרוף. נ"ב נראה דכמ"ו דכמון הוא מרגומו של תמרים ממרים ותרגום ירושלמי כרוין כרוין אבל הערוך גורס כרוא וכמונא נראה לפי גירסא זו שכרוא הוא מין עשב: (ו) ד"ה מתניתין מלכתא וכו' וכ' מלכיא שמו: (ז) ד"ה איכא בינייהו וכו' בגמר וכן בגלות: (ח) תוספות ד"ה המסתפר וכו' על שפיכות דמים ואי תימא של בית ר"ג: (ט) **בא"ד** אלא"כ רואה במראה ואפילו:

רבינו חננאל

מי שהקיז דם חסא בחומץ מועיל לו ומי דגים קטנים לירשב בתענית דמחזיקן הגוף והחילופא סכנה מי שהקיז דם ויאכל שחלים סכנה. וכן מי שיש בו אישתא צמירתא פי' אש של עצמות והקיז דם סכנה וכן מי שיש בו כאב עין והקיז דם סכנה כשהקיז דם יאכל ביום השני דג וכן מי שאכל היום דג יקיז דם למחר ריבדא דכוסילתא ריבדא הן השרוטות ששורט הגרע בצוארו של אדם ומוצץ הדם בכוסילתא שם אותו הכלי שמוצץ שמו כוסילתא: **ת"ר** המקיז דם לא יאכל חלב ולא גבינה ולא ביצים ולא שחלים ואם אכל אמר אביי נייתי רביעתא דחמרא כו'. א"ר יהושע בן לוי מעלין אונקלי בשבת מאי אונקלי א"ר אבהו אסטומכא דליבא פי' אסטומכא בלשון ערבי אלמעדה: ת"ר ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה. ואלו הן כרוב ותרדין ומי סיסין יבשה ויותרת הכבד וי"א אף דגים קטנים שמפרין ומרבין זרע ומברין כל גופו של אדם: **ת"ר** עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה האוכל בשר שור בשר שמן בשר צלי צפורים ביצה צלויה שחלים תגלחת מרחץ וכבד וגבינה וי"א אף אגוזים וקשואין: **מתני'** ואין מסתפרין מן העובד כוכבים בכל מקום דברי ר"מ וחכ"א ברה"ר מותר ת"ר ישראל המסתפר מן העובד כוכבים ברה"י רואה במראה ואינו חושש מ"ט כיון דרואה במראה כמדומה העובד כוכבים שהוא אדם חשוב ומתיירא ליגע בו. פי' ו) קונף ועובד כוכבים המסתפר מישראל כיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. פי' בלוריתו מקום בראש שמגלחין אותו הכומרים לעבודת כוכבים. וכמה מקום שומט את ידו. אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה ג' אצבעות לכל רוח ורוח וקי"ל דהא שמעתתא דרב מלכיה היא דגרסי' שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיה רב פפא אמר מתני' ומתניתא רב מלכיה כו' וכבר פירשנוהו בכתובות ובכמה מקומות לפיכך לא הארכנו בכאן פי' שפוד ביום טוב שפחות בכתובות גומות בנדה

ו) נראה דל"ל פי' קונף גרון וכן הוא בערוך ערך קנ.

מסורת הש"ס

(א) [נדרים נד: ש"ס היטב], (ב) [בערוך וכרב אלפס איתא חיסטומכא], (ג) [בערוך איתא ואמרתא עיין שבת קנח.], (ד) [נדרים מד: ד:], (ה) [בס"א: וקינהו], (ו) [כלומר חלב טהור לא שומן של עופות ודגים ומלת שומן הוא עניין בפ"ע והלכך פסיר קא חשיב עשרה דברים וכו'], (ז) [לעיל יא.], (ח) [תוספ' פ"ג ה"ח], (ט) [ביצה כח: כתובות קא: מכות כא. נדה נב.], (י) [ל"ל אחר ד"ה הכין], (כ) בס"א במקום כה"ד: כמון מלא אגרו"ס, (ל) [איכה ג], (מ) [בדפו"י שלא בביתן], (נ) אי נמי הא כ"ל ל"ס, (ס) זה הדבור שייך במתני', (ע) [ל"ל דתניא].

הגהות מהר"ב רנשבורג

(א) רש"י ד"ה גגיגא בחמצתא. לאיסטומכא דליבא כל"ל:

לעזי רש"י

נבל"א [ליול"א]. ענבל איגרוס (בס"א). חמיצות. מינט"א. מנתה (צמח). מרובי"א. מרווה, מרוביון (מין צמח).
שדריא"ה. צתרה (צמח).
פוליו"ל. סוג של נענה.
אייבר"ש [איברי"ש]. סרעפת.
מירדווי"ר [מירידוי"ר]. ראי.

מוסף רש"י

מקלה. שמעתא היא, דלאו אמתני' קאי אלא מילתא באגיגא דפסח קאמר אסור לו לאדם כו' (שם). וגבינה. דקתני במשנה וגבינות בית אוייקי ובפי בגמ' מ"ש ג"כ אלכה אי"ר אדא בר אהבה מפני שאינה מתאליקן כו', והייט משנה דאמתני' קאי (שם). מתני' ומתניתא. אמתניתא דרב מלכיו קאי, דקאמר שפחות רב מלכיו ליתא, דכל מתני' ומתניתא דהכא רב מלכיה פרשיהו, אבל שמעתתא דאמר ברב מלכיו מודינא לך (כתובות סא:). רב פפא אסמיכא דרב מלכיה קאי לגרועי מיניה שפחות, דכולהו מתני' רב מלכיה אמרינהו, כלומר משנה דשפחות דאוקמת כרב מלכיו רב מלכיה אמרה, ומתניתא דקאמר לאו דוקא, אלא בסימנא דרב מלכיו ליכא מתני', ושמעתתא רב מלכיו, ומה בסימנו של רב מלכיו, דהייטו שפוד וגומות, רב מלכיו אמרינהו, והייטו דקאמר איכא בינייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו כדקאי קאי (מכות כא.) וכ' פפא אמלוף שפחות לרב מלכיה ואפר מקלה לרב מלכיו (נדה נב.). **וסימנא.** אלא אמלוף בגירסא, מתניתא מלכתא. לגבי שמעתא היא אמתניתא מלכתא, דהא מיעה מוקמינן חיוכתא לשמעתא, וסימניך מלכיה לשון נקבה, אבל מלכיו לשון זכר (כתובות סא:). **משניות** וברייתות עיקר הן, והייטו סימנן מי שמנו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתניתא דהוו נמי לשון נקבה אלייה, והייטו רב מלכיה אמר נמי משמע לשון מלכות, והייטו משניות וברייתות הן דומיא דמשניות אלא דלא אמרינן ליה בכרב מלכיו לאו דליה כולהו מתניתא דליה מינהו (ביצה כח:).

מתני' א מיי' פ"ד מה"ג דעות הלכה [ט] טו:
מט ב מיי' פי"ב מה"ג רוצח הלכה יא סמג לאוין מה טוש"ע יו"ד סימן קו סעיף ו וסהג"ה סעיף ב:
נ ג מיי' פי"ח מה"ג עבודת כוכבים הלכה ב סמג לאוין נ טוש"ע יו"ד סי' קו סעיף ג:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ומוניני לתעניתא. נ"ב וכן בסנהדרין סוף דף מ"ט: (ב) שם ואלו הן האוכל בשר שור בשר שמן בשר עלי וכו' וכנד. נ"ב בפרק הרואה דף מ לא קא חשיב כבד ומכניס במקומו חלב וע"ש: (ג) רש"י ד"ה סיבורי ל"ל קודם ד"ה מוניני: (ד) ד"ה וכי מפנה וכו' לא יפנה אלא למזרחה: (ה) ד"ה כמונא כרוייא כמון כף אגרוף. נ"ב נראה דכמ"ו דכמון הוא מרגומו של תמרים ממרים ותרגום ירושלמי כרוין כרוין אבל הערוך גורס כרוא וכמונא נראה לפי גירסא זו שכרוא הוא מין עשב: (ו) ד"ה מתניתין מלכתא וכו' וכ' מלכיא שמו: (ז) ד"ה איכא בינייהו וכו' בגמר וכן בגלות: (ח) תוספות ד"ה המסתפר וכו' על שפיכות דמים ואי תימא של בית ר"ג: (ט) **בא"ד** אלא"כ רואה במראה ואפילו: